

Filosofie (plur.) - jejich různost / Myšlení - jeho „různost“

Přinejmenším od počátků nové doby se jako základní rozdíl mezi vědou (přesně vědami) a filosofií (filosofiemi) vyjevuje jejich způsob diskurzu resp. kritického rozhovoru: ve vědách se předpokládá společné východisko a spory se týkají jeho aplikace na typické konkrétní případy, zatímco ve filosofiích jde o různá východiska (o která nemá smysl vést spor), kde každý přístup má ukázat (v „praxi“ předvést) své přednosti při řešení problémů v konkrétních případech (a situacích). V důsledku toho ve vědeckém přístupu je každá „jedinečnost“ převáděna na „obecnost“, zatímco ve filosofii je cílem z „obecností“ dospět k lepšímu rozpoznání „jedinečností“, a to právě odlišným, novým způsobem, který dovolí vidět i to, co zatím unikalo pozornosti. Dalo by se to říci i tak, že filosofie hledá odlišné, svébytné východisko právě proto, aby našla cestu k rozpoznání odlišnosti, svébytnosti toho, co učinila předmětem svého zájmu, svým tématem, svým problémem, na co zaměřila své dotazování. Zatímco vědecký (zejména a původně přírodovědecký) přístup chce nepoznané „vysvělit“, „objasnit“ na základě toho, co už víme, filosofický postup hledá nová východiska a nový přístup, aby uprostřed převládajícího „známého“ rozpoznal to, co je „jiné“, co se „liší“, eventuelně co třeba i zpochybňuje ty přístupy jimž jsme zvyklí a které už považujeme za samozřejmé. Zdá se, že tendence filosofů se odlišit od jiných (která bohužel dnes často zaniká v stále víc převládajících tendencích, jak zvládnout rychleji než ostatní totéž a jak se rychleji a účinněji přizpůsobit předvládajícím trendům a tendencím a chovat se jako nadaná rybka, která v ničem nezůstává pozadu) nemusí být vždycky znehodnocována jako neracionální (např. individualistická) chuť se odlišit, ale jako cosi věčně funkčního, řekněme jako profesionálně konstituovaná metoda najít zvláštnosti, odlišnosti, výjimečnosti, jedinečnosti – a nepřevádět je na to, co už známe nebo co tu už bylo, ale včas rozpoznat „to nové“, co to ještě nebylo a co „přichází“. – Právě „myšlení“ musí ovšem umět obojí.

(Písek, 070908-3.)